

Z pamětí starých koželuhů.

Dr. J. CHYLÍK.

A tanner's tour round Europe in the 19th century.

Vždy na přelomu dějin a období čtou lidé rádi o tom, jak se žilo a pracovalo dříve. Bývá dobře, když se mladá generace dozví, jak pracovali jejich otcové a dědové, neboť takové čtení je nejen zajímavé pro starší a poučné mladším, nýbrž bývá i cenným příspěvkem historickým. Zahajujeme tímto uveřejňování vzpomínkových příspěvků starých koželuhů a zveme čtenáře, kteří by nám mohli o koželužském řemesle všeobecně a o jednotlivých podnicích zvláště něco povědět, aby nám to napsali.

Jsou nám vítány i starší rukopisy rodinných kronik, upravíme si je k tisku sami. A budeme vděční za upozornění, koho bychom mohli požádat, aby nám z dějin zanikající epochy českého koželužství něco sdělil.

I. Olešniční Neumannové.*)

František Neumann (1799—1872) se narodil jako syn obecního sekretáře a gruntovního olešnického v Tišnově. Po krátkých studiích v Brně a činnosti u brněnského divadla — byl výborným hudebníkem — dali ho rodiče na řemeslo, a to na jir-

chářství. Sám o tom napsal: »Nechali mne učiti jirchářství asi čtyři léta v Brně. Byl jsem malý, ale pilný a šikovný, uměl jsem se k paní mistrovi zachovat a ona mne zas něčím obdarovala a já jsem jí přisluhoval. Měl jsem větší sílu než ti druzí tovaryši..., když bylo k posledku učení, nešanovali mně a musel jsem i za fairum dělat. Mě to zlobilo, že druzí tovaryši mají frei, tak jsem chtěl jít pryč od toho pána. Chtěl mne vzít hned jiný pán, hodnější. Měl jsem v Brně strejčka Entlingera, šel jsem si tam stěžovat, ale co? Byla tam moje matka, a když to vyslechla, šla se mnou k tomu mistrovi a povídala mu, že mě dá k jinému se doučit. Mistr nenechal na to dopustit a podržel mne, až jsem byl do-cela vyučen.

Šel jsem potom do světa na vandr, rodiče mne vypravili, jak bylo potřeba, vandroval jsem daleko, bejval jsem v práci skrz celý čas, všady mě měli rádi. Přišel jsem k jednomu mlýnu a přšelo. Šel jsem tam se osušit. Jak mě viděli, hned mě osušovali a litovali, co musím vystát. Měl jsem s sebou flautu s pěti klapkami. Pískal jsem a ono se jim to líbilo, měli dcerku ještě mladou, ona sobě při tom poska-kovala, přáli mně velice, chtěli, abych tam u nich zůstal delší čas, nadhazovali mně, že bych se mohl učit mlýnářství, že bych mohl bejt mlýnářem. Já jsem neměl chuti, byl jsem tam pět dnů a měl jsem

*) Na základě rodinné kroniky pamětí rodiny Neumannovy, kterou hlavně podle vzpomínek svého praděda, děda a otce a rodinných vzpomínek napsal ThDr. P. Alois Augustin Neumann, kněz řádu sv. Augustina na Starém Brně a bývalý profesor CM. fakulty bohoslovecké v Olomouci. V Brně, nákladem vlastním, 1940.

se dobře. Potom jsem se ptal, co jsem dlužen a oni, že nic, tehdy jsem se poděkoval a šel jsem dále.

Přišel jsem do jednoho města k mistru jirchářskému, tam jsem pracoval a měli mě rádi. Byl jsem tam čtyry neděle, ale tam byl každý den hrách, ono se mně to přece nelíbilo, čekal jsem na pondělek, on zas hrách, tak jsem se poděkoval a mistrová se mne ptala, proč jdu pryč a (já) na to, že jsem se najedl už dost hrachu.

Tehdy jsem ušel zas kus světa a přišel jsem do města. Bylo to v neděli. Já také jako katolický křesťan šel jsem do kostela na kchor mezi muzikanty. Učitel se na mne podíval, že mám hůl s klapkami, ptal se, jsem-li »muzikáliš«. Já, že ano. Jestli bych odpískal tyto noty? Já, že ano. Když přišel čas k tomu, tak jsem začal. Událo se velké ticho, že by bylo myš slyšet běžet, bylo ohlížení a šeptání z toho, kdo ale tak pěkně píská. Když bylo po všem, poslal pan farář se ptát, kdo to pískal to sólo na tu flautu, aby přišel k němu k obědu. Našli mě, šel jsem. Pan farář se mě na všechno vyptával, odkad jsem a co jsou moje rodiče. Pojedl jsem dobře a poděkoval a poroučel jsem se panu faráři a šel jsem zase dále.

Chtěl jsem se podívat do Babor, přes hranice mne nepustili a zajali mne, strčili mne, kde lidé neradi jdou a plný strachu jsem psal domů, co se se mnou přihodilo. Jak rodiče psaní dostali, ihned vzali příležitost, pro mne jeli, mezi tím jsem byl volaný k výslechu. Stál jsem v tý sednici, kde se soudilo, tady přijde jeden pán jménem Non. Jde ke mně a ptá se, co tady dělám a já mu povídal, co se stalo. To byl můj anjel strážce. Ptá se, jestli ho znám. Já, že znám a jmenoval jsem ho jménem a povídal jsem, že s mým bratrem studoval. Ten pán hned povídal: »Was wollen sie mit dem Menschen machen, das ist ja ein braver Sohn, ich kenne auch seine Eltern, lassen's ihn aus.« Já jsem se poděkoval a šel jsem. Byli by mě nechali doprovodit, ale já trefil do Brna sám. Tam již na mě čekala sestra i s příležitostí, tedy jsem jí všechno vypovídal, co se mnou chtěli dělat. Přijel jsem domů, otec byl churav a já začal jsem kupovat kozlovice k řemeslu. Začal jsem provozovat řemeslo a měl jsem nad tím radost, rodiče mě podporovali, abych mohl mítí forotu v kůžích. Hned vedle byl na prodej jirchářský dům, rodiče ho koupili a já dál vzal sobě pomocníka a šlo to.«

Řemeslo mu však nestačilo; vymohl si státní sklad soli a loterní sběrnou. Roku 1842 vyhořel dům, kde provozoval řemeslo; byl právě za obchodem na jarmarce. Zachránili mu něco z majetku. Pomohl si svatbou. »Matka chtěla, abych se oženil, ale kde takovou nevěstu najít, aby měla všech pět »p«. Taková nebyla, až po dlouhém přemýšlení někomu napadlo, že o takové ví, jestli se vím upamatovat před rokem na jarmarce, v tom domě byl, takovou holku viděl, která se zas upamatovala na grágl u pláště. Přijel jsem tam s některýma na šlitáž a bylo to hned ujednaný, za čtyry neděle byla kopulace.«

Dům znovu postavil a od roku 1850 byl na žádost občanů nástupcem svého otce v úřadě obecního sekretáře.

Roku 1854 živnosti zanechal. Koupil druhý dům pro druhorozeného syna Františka Václava Neu-

manna (1831—1887). Ten se vyučil v Novém Městě na Moravě u koželuha Jelínka a pobyl na zkušené v Tyrolích a Terstu.

Oženil se, dům přestavěl a začal v něm provozovat řemeslo koželužské. Koželužnu popsal jeho syn takto:

»Náš dům byl jednopatrový do ulice a na dvoře bylo po pravé straně křídlo do přízemku, v něm kuchyň a za kuchyní »curichzimra«. Na prostranství před »veřtatem« byla hromada vyluhovaného třísla, která stále rostla a rostla, až konečně zasypala také zahrádku. Z tohoto třísla uloženého dělali jsme cihletruple, stavěli je do příhrádek z latí urobených a na zdi »veřtatu« připevněných. Na dvoře měli jsme zásoby smrkových kůr, jež jsme rozemílali ve stupách na drobné kousky. Stupy poháněné silou koňskou později nahrazeny účelnějším mlýnkem. Prodlením času tatínek postavil nad kuchyň I. patro a přestěhoval tam zdola dílnu, do které se chodívalo po schodech bokem. Ale dílna ani zde neměla dlouhého trvání, a když došlo ke stavbě u potoka, přeložena byla dílna tam do I. patra, kde až po dnes umístěna jest. První patro o dvou pokojích nad kuchyní je nyní t. zv. »vejměnek«.

A o jeho práci píše: »Tatínek svou houževnatou prací zveleboval svou činnost, jeho výrobky na trzích brněnských jako prvotřídní byly šmahem zakupovány a objednávky rojily se tou měrou, že mu nebylo možno při nejlepší vůli všem zákazníkům vyhověti.«

Těžká rána stihla ho roku 1872, kdy mu vyhořely oba domy. Těžce se z ní vzpamatoval. Určitou výpomocí byla mu — otci 10 dětí — funkce poštmistra. Býval též obecním starostou a horlivě se účastnil života národního a společenského.

Rodinný závod podstatně zvelebil teprve syn Františka Neumanna mladšího Metoděj Neumann (1858 až 1934). Vypsal v posledních letech života velmi pěkně své paměti. Vyjímáme z nich, co je pro poznání tehdejšího koželužského života zajímavé.

Byl po dvouletém studiu na reálce v Brně vzat domů k otci na učení. Vypravuje o tom:

»První práce byla práti chlupy. Když mi dali první zástěru, dědeček a babička nade mnou slzeli. V 15 letech, abych poznal jiný »veřtat«, jak se za starých, zlatých časů říkalo, dal mě otec do Tišnova k panu Janu Macků, tam jsem pobyl rok, ale mnoho nepochytil. Nato jsem byl krátký čas doma a na doučení mě dali k p. Josefu Jelínkovi do Nového Města, kde se můj milý otec učil. Byla to rodina velmi vlídná, byl jsem tam jako doma. Měli jednoho syna Josefa, který studoval, těšil jsem se vždy, když měl přijít na krátký čas domů, přijel vždy, jako jsem já mohl na svátky. Práce tam byla velmi obtížná, zvláště v zimě se pracovalo na dvoře, všechno nám zamrzlo a kůže zmrzaly v rukou, když jsme se chtěli dostat ke kůžím, museli jsme sekýrami prosekávati led, při čemž se nadělalo mnoho škody a my dělníci jsme byli na ruce omrzlí. Tam jsem pobyl též jeden rok. Pak jsem pracoval doma jako tovaryš až do 18 let, pak přišla doba, kdy jsem podle starého zvyku musel na vandr.

Těžko jsem se loučil s mojí matičkou, která měla o mne velkou starost, když jsem se stával samostatným. Koupila mi dva lokty plátna, já si je obarvil na hnědo, zalemovala po stranách, abych tam mohl navléci zelené tkanice na pinkl, do toho jsem zavínil prádlo a pracovní oblek, po zabalení jsem pod řemeny dal pár rezervních střevíců a kartáče a byl jsem takto vybaven na dalekou cestu, nevěda ani kam. V pasu psáno: »Boskowitz, 22. April 1872 in Namen Sr. Excellenc des Herrn Stathalter, k. k. Bezirkshauptmann Souček, No 442, gültig als Reisedokument in den sämtlichen europäischen Staaten. Der Dauer eines Jahres« znělo povolení, po kterém jsem za týden se dal na cestu. Mnoho napomenutí se mi dostalo od mých milých rodičů i příbuzných, což jsem považoval za zbytečné, ale nebylo tomu tak. Kdykoliv mě kamarádi sváděli, vzpomněl jsem si na domov, a to již stačilo, abych nebyl sveden.

Do Znojma. První cesta byla odtud poštou s jedním koněm do Skalice. Tam jsem si vzal lístek přímo do Znojma, vždyť jsem si to mohl dovolit, měl jsem mnoho peněz, 20 zl. mi dal můj milovaný otec, 10 zl. strýček Pleskač, 10 zl. strýček Soukop v Doubravici, kde jsem se byl rozloučit. Do Znojma jsem přijel po poledni, prošel jsem město a poohlédl se po nějakém »gšenu«, co dostávali koželužští dělníci od mistrů. Byl tam jenom jeden a vím se pamatovat, že toho mnoho nebylo.

Bych si opatřil zdarma byt, šel jsem do blízké vesnice, kde mě jeden sedlák přijal, zavedl do chléva, kde bylo na hromadě listů z klasů turkyně, moji spoluspáči (byli) kůň a koza. Koza stále bečela, urovnal jsem si list více pod hlavu a pak též pinkl a vzpomínal na domov, po chvíli uleh kůň a sebou tloukl, takže jsem měl strach, aby se se zadkem ke mně nedostal. Když se dosti vyválel, ztichl a já též usnul. Tedy první noc za sebou.

Do Vídně. Nato táhl jsem na Retz, za městem byl hostinec, šel jsem tam na snídání, zastavovali tam kočí v modrých, dlouhých zástěrách, obraceli čtvrtku vína jako vodu za sebou. Já si také koupil čtvrtku a chleba, a když jsem po vypití vyšel ven, všechno se se mnou točilo, šel jsem, nedaleko za hostincem uleh a spal až do poledne. Toto byla pro mne výstraha: neřít se na lidi, kde jak žijí, ale žít jen podle svého zvyku.

Nato jsem táhl k Vídni, nocleh ve Vöslau, tam byl nocleh mnohem horší, zase v maštali, když utichlo, počali se proháněti potkáni po nás. Ze strachu jsem vlezl do žlabu, ale tam to nebylo lepší, ale nic naplat, museli jsme až na žebřík, tam to bylo lepší, odtud jsem viděl do taneční síně, kde se pilně tančilo a hodovalo, což mi ukrátilo chvíli, když jsem nespál, při tom (jsem) uvažoval, jaký je rozdíl v žití.

Ve Vídni. Nato jsem se již drahou dostal do Vídně, kde po několikadenním čekání jsem dostal práci u firmy Gerhardus. Pracovaly se tam jenom koniny. Plat jsem měl 8 zl. týdně, mé vydání bylo: snídáně a dvě housky (Schusterstabe) za 8 krejcarů, jeden mi zbyl na desátou, obědy ve vývařovně 13 krejcarů, večere 8 krejcarů ve Volksküche, nocleh u jednoho z dělníků 15 krejcarů, také jsem si kupoval koňské cervuláty na večeri, 2 za 8 krejcarů. Při skrovném

žití jsem si uspořil peníze, kde jsem pracoval od 1. května do 17. června.

Ve Vídni mě vyhledal můj kamarád Pavelka z Černovic, který se u mého otce učil, domluvili jsme se, že půjdeme spolu do Štýrska. Dostal jsem se však do Tyrol, kde jsem přijal práci v malém městečku Nanders.

Líbilo se mi tam dosti, hodný a zbožný lid tam byl, měl jsem vzpomínku, že v téže dílně před dávnými lety pracoval též můj otec, byl jsem tam sám jako dělník.

V Nanders jsem pracoval jen čtyři týdny, protože tam pro mne nebylo ničeho k poučení. Než jsem se dostal do Nanders, musel jsem přes Vorarlberk, tam nahoře jsem poznal chudobu lidu, byly tam domky, mezi kterými byly kousky louček, pole málokde, maličké fličky. Měl jsem hlad; chtěje něco pojmít, vešel jsem do malého krámečku, kde neměli nic, jen chleba, placky podobné vojenskému cvibachu, dírkované. Co naplat, jeden jsem si koupil, ale teď, co s tím? Pod silnicí byla louka, tam se blýskala vodička, studánka, na kameni jsem si ten boží dárek roztloukl, namácel do vody a jedl. Vzpomněl jsem si, že mám v pinklu kousek suchého salámu, který mně matička koupila u Piskače, abych si jej schoval, až nebudu nic mít, já uposlechl, nosil jsem jej přes půl roku, nyní jsem jen malý kousek ukrojil, chuťnalo (mi) při vzpomínce na domov.»

Z Nanders dostal se přes Trident a Roveredo do Terstu a odtud parníkem do Benátek, dále do Padovy, Verony, Vicenze a přes Švýcarsko do Elzasku.

»Plných 8 týdnů jsem byl na cestách, málokterou noc na posteli, než jsem dostal práci ve Francii v Colmaru 3. září 1876. Tam byla hrozná práce, stále ve vápně, takže jsem s bolestí na rukou šel spát, ale hůře bylo ráno, než se mi kůže ve spojích (přehybech) zase popraskala, nemohl jsem ani knoflík zapnout, a proto, ač nerad, jsem již 24. září musel odejít.

Tenkrát nebylo žádných nemocenských pokladen, když nemohl (dělník) pracovat, tak šel po žebrotě, žádný se nestaral, jak nešťastník skončí. Pracoval tam přes 40 roků prastarý Čech, neuměl nic než česky.

V Německu. Odtud (t. j. z Colmaru) dal jsem se do Německa, kde po 6 týdnech dostal jsem ve Westfálsku v Gesecke práci, kde jsem pobyl až do 5. února 1877. Pracoval jsem tam s jedním z Dánska, tam se mně líbilo, měli jsme tam katolický spolek, »Kath. Gesellenverein«. Praeses byl P. Pieper, roztomilý pán. V neděli každé odpoledne jsme měli exhortu, po té jsme se bavili do 10 hodin kulečnickem, hrou v karty, hazardní hry nebyly dovoleny. Při tom zase někteří se cvičili ve zpěvu. Bylo to v Německu pěkně zařízeno, kdo se přihlásil, dostal svoji (práci) a platil, (když byl v práci) nepatrný poplatek, pak když přišel do města, podíval se do knížky, ve které byly adresy spolku a již šel jako domů. Když tam chtěl zůstat ještě déle, platil nepatrnou částku. Tamějším kamarádům jsem musel slíbit, že zase přijdu. Zvláštnost tam měli obecní udírnu, dosti velká (a) prostranná místnost, okolo byla chodba, odtud byly při zemi díry, u kterých se

topilo, kouř šel uvnitř, táhl se po stěně ke stropu, kde visely světoznámé »Westfällische Schinken«.

Odtud navštívil jsem více měst. Za zmínku stojí město Baar, kde dům od domu u vody nachází se koželuzi, ale společně jako jedna rodina. Nakupovali suroviny ve velkém a zase měli společné skladiště hotového zboží, kde se prodávalo za jednu cenu, takže nestáli proti sobě, jako konkurenti, dělníci byli stále z tamních rodin, jedna (generace) po druhé a žádných jiných nebrali, což jsem se teprve druhý den dověděl a proto jsem ihned šel dále, abych marně čas nemařil. Pracovali výhradně prvotřídní telecí kůže »Wichsfelle«.

Má další cesta byla do Worms, kde byla a dosud je továrna »Cornelius Heil«, vyrábí světoznámý lak. Když jsem se hlásil o práci, ukazoval mi vrátný tabulku na svém domku a řekl, abych se přišel vždy ráno podívat, že se tam po práci oznamuje, jací dělníci budou přijati; je-li schopný, může teprve jít do kanceláře k domluvě. Když to byl již čtvrtý den bez výsledku, rozhodl jsem se, že půjdu dále. Pracovalo tam přes 1000 dělníků.« Přes Belgii a Holandsko dostal se do Bremen. Vypravuje o tom dále:

»Peníze docházely, proto jsem se nemohl dovnitř podívat až v Hamburku, kam jsem dojel z Brém a byl jsem rozhodnut tam čekat až dostanu práci, neboť »Herbergvotr« říkal, že tam bývají často dopisy. Až čtvrtý den v poledne mě již čekal a zdaleka ukazoval dopis ze Schleswick-Holštýna, takže odpoledne jsem již jel dráhou.

Když jsem byl na místě a vystoupil z nádraží, stál tam pěkný vůz koňské dráhy, ale jen s jedním koňem. Byla tam rovina jak na stole, kůň pohnul vozem a již to běželo samo za ním. Po půlhodinné jízdě jsem byl na místě.

Odevzdal jsem dopis z herbergu, paní poslala pro pána, který mne mile přijal, byla to dobrácká usmívavá tvář, prohlížel knížku a řekl slušce, aby mne uvedla do světnice pro dělníky; bylo tam 6 postelí, ukázali mi, která bude má. Šťastný jsem byl, že mám místo, jen jsem se obával, co budou na mně chtít za práci. Čekal jsem až chasa přišla z práce, všichni byli mladí hošíčkové, pozdravili jsme se navzájem, vyptávali se na všechno možné, čekali na večeri, pracovalo se do 7 hodin večer. Konečně zazvonil zvonek a šli, zvali mne, abych šel s sebou, ale já povídal, že jsem nic nedělal, tak že nemohu jít. Ale hned přišel nejmladší, abych přišel, že paní pro mne posílá. To ovšem jsem pozvání rád přijal, chutnalo mi výborně, po večeri jsme pokuřovali a zase dlouho vyprávěli, co kdo a kde byl a zkusil. Ráno jsme přišli o 6. hod. do dílny, tam měl každý hrnek kávy, chleba s máslem neb syruhem. Do práce, co mě mezi sebe vzali, nebylo mně nic nového, tak jsem byl rád. O 10 hodinách masitá přesnídávka, v poledne zase (maso) tedy třikrát denně maso, měli jsme se moc dobře. Každý týden přivezli soudek piva z pivovaru, který byl uložen ve sklepě pro nás, ale bylo to pivo ovesné, takže 1—2 dny se pilo, ale pak z něho nic nebylo.

Páni byli dva: starší Anatol (Antonín), mladší Křišou (Christián), velmi hodní. Tak jsem pracoval

co bylo, nejvíce dělali řemenové kůže pro vojsko, jízdu, pak nějaké koňské vazy. Jsou příliš tenké, ale pan Křišou povídá, abych šel blanžirovat. Já jsem řekl, aby odpustil, že jsem to ještě nedělal, abych nenadělal dír; pravil, že se vykrájí, jen abych šel. Jak jsem mu předpovídal, stalo se, on mi řekl, jen abych dělal dál, že se nacvičím; dával jsem pozor, tak že jsem brzy vyhověl.

Podle pracovní knížky pracoval jsem tam 5 měsíců, zase groše v kapse, jel jsem zpět do Hamburku, v Altoně jsem viděl, že je tam nějaký rychlý fotograf, nechal jsem se v mém cestovním úboru vyblejsknout, odpoledne již to bylo hotovo a dnes mám z toho radost, když své mládí vidím na obrázku. Poněvadž mi docházelo povolení k dalšímu cestování, došel jsem v Hamburku na konsulát, kde (mne) přijal p. tajemník Enders. Prohlížel knížku, na všelicos se vyptával, pak povídá, že to bude konsula mrzet, že nebyl doma, že by si byl se mnou rád pohovořil, když viděl v knížce, kde jsem chodil.

Maje uspořené peníze, více jsem jel, ale před Berlínem jeden den jsem tam šel pěšky. To byla podívaná, jak jsme se vandráci stahovali do Berlína, šlo nás jako malé procesí. Když jsme přišli k herbergu, přišel »Herbergvotr« ven a povídá: »Um Gottes Willen, was soll ich mit Euch machen, ihr seid's das elfte Hundert.« Přivezli fúry slámy a rozložili, kde bylo místo, někdo si koupil něco k jídlu, kdo neměl, vytáhl kus vyprošeného chleba a k tomu laciné ovesné pivo, sklenice byla ještě 3½ litru, takže holba sotva pokryla dno. Když chtěl pít, musel ji vzít do obou rukou, byly bez roučky, to prý bylo proto, aby se nemohly ukrást.

Tam jsem chodil v hloučku s druhými po městě dva dny, pak nás vyrazilo 46 na venek.»

A vracel se přes Drážďany a Lipsko domů. Další osudy jeho vyličuje stručně jeho syn Alois. Píše: »Vrátiv se domů, pracoval Methoděj Neumann při řemesle, a když jeho otec předčasně zemřel v poměrně mladém věku 56 let, staral se spolu se svou matkou (a za účinné pomoci strýce, faráře v Doubravici, P. Soukopa) o své nezletilé sourozence. Hlavními jeho příjmy byly peníze stržené na jarmarcích v Brně. Podle jeho vypravování stávali koželuzi na St. Brně a hlavním jeho zákazníkem byl jistý žid Hájek z Hustopečí. Přišel k jeho stánku, otázel se, co má na prodej a za kolik, prohlédl zboží, pak si plácl na dlaň a obchod byl hotový.

Kromě obchodu a řemesla (polní hospodářství bylo pouhou výpomocí na živobytí) se mohl Methoděj i věnovati činnosti v místním hasičském spolku, založeném jeho otcem, pilně též hrával v olešnickém ochotnickém divadle a rád zpíval ve zpěváckém spolku Dalíbor pod taktovkou místního učitele (a později profesora hudby a zpěvu na učitelském ústavě v Příboře Prause), jenž byl i skladatelem. Roku 1890 se oženil. Život v domě Neumannově plynul potom dále svým obvyklým tempem, až asi v r. 1897 došlo k významné změně. Methoděj spolu se svým švagrem Jindřichem Čapkem dostali dodávku řemenů pro vojsko. Když po prvé přijeli s dodávkou do Brna, potkal je v oděvním skladišti jakýsi hejtman, který vida venkovské lidi, pravil: »Ah, to bude

samý Ausschuss.« Šli tedy oba se zbožím s úzkostí, ale dopadli velmi dobře. Náhodou je potkal zase onen důstojník a když na jeho dotaz mu ukázali nepatrný počet nepřijatých kusů, tedy jim německy pravil: »To můžete dodávat pro celou rakouskou armádu!« Tím byli oba povzbuzeni k práci a protože stále odváděli poctivou ruční práci, dodávky vzrůstaly. Pak byly jejich dodávky rozšířeny i pro zeměbranu, a když vypukla válka, nebraly dodávky konec. Museli býti přibíráni noví koželuzi a sedláři, takže otec zaměstnával na dvacet lidí.

Co se prodeje kůží týče, byl kolem roku 1900 až do převratu hlavním odběratelem Heřman Schallinger z nádraží v Brně, který dosti často k nám do-

jížděl a jako kdysi hustopečský Hájek, i on platil hotově. Mezi jeho a naší rodinou se vyvinul přátelský poměr, takže jsme ho vždy rádi u nás viděli.

Vzrůstající řemeslo způsobilo, že otci již nestačily dodávky od místních řezníků, a proto jezdíval vždy se strýčkem Čapkem aspoň jednou ročně do Polska, kde nakoupili hodně kůží. Kromě toho nakupoval prostřednictvím komisionáře kůže z Kalkuty (buvoly). Zatím co takto závod vzrůstal k radosti nás všech, byl otec »obdařen« méně potěšitelnou funkcí starosty obce. Zastával ji nepřetržitě dvakrát po sobě.«

Závod vedl do roku 1929, kdy předal jej synu Vladimírovi.